

GUSTAVO PETRO VE KOLOMBİYA'DA DEĞİŞİM BEKLENTİSİ

MEHMET ÇELİK

Referans için: Çelik, Mehmet. "Gustavo Petro ve Kolombiya'da Değişim Beklentisi". İNSAMER Analiz. 29.08.2022.

 Analiz

Kolombiya'da haziran ayında yapılan ikinci tur seçimleri sonrasında başkanlık yarışını kazanan Gustavo Petro, 7 Ağustos'ta düzenlenen törenle devlet başkanlığı görevini resmen devraldı. Böylece Kolombiya tarihinde ilk defa sol bir hükümet göreve gelmiş oldu. Ayrıca başkan yardımcısı olarak görev yapacak olan Francia Marquez de bu göreve getirilen ilk Afro-Amerikalı oldu. Bu iki durum, Kolombiya siyasi tarihi açısından bir dönüm noktası niteliğinde. Bu bağlamda Gustavo Petro önderliğinde seçime giren ve zaferi kazanan ittifakın ismi de oldukça dikkat çekici: "Tarihsel Pakt" (Pacto Historico).

Yeni hükümet, Kolombiya siyasi hayatında her yönüyle tarihî bir yere sahip olacak.

Devlet başkanlığı yarışını kazanan Gustavo Petro, 1990 yılında silah bırakan M-19 isimli, şehir gerillası olarak adlandırılan sol görüşlü bir örgütün eski üyelerinden. Örgütün 1985 yılında "Adalet Sarayı Baskını" ve 1974 yılında Libertador Simon Bolivar'ın kılıcını siyasi mesaj vermek için çalıp, silah bıraktığı 1990 yılında teslim etmesine kadar yaklaşık 15 yıl elinde tutmak gibi eylemleri var. Gustavo Petro sivil hayata döndükten sonra 1991 yılında meclise girdi; 2006'da senatör oldu; 2012-2015 yıllarında da Bogota

Belediye Başkanlığı görevinde bulundu. Ayrıca 2010 ve 2018 yıllarında yapılan devlet başkanlığı seçimlerine de katıldı.

Devlet başkanı yardımcılığı görevine getirilen Francia Marquez ise Başkan Petro kadar bilinen ve öne çıkan bir figür değil. Avukat olan Marquez'in en dikkat çeken özelliği, neredeyse çocuk denecek yaşlarından itibaren çevre, kadın hakları ve ayrımcılığa karşı mücadele eden bir aktivist olması. Ülkenin en yoksul ve en göz ardı edilmiş bölgelerinden biri olan ve Afro-Amerikalıların yoğun olarak yaşadığı Cauca bölgesinden gelen Marquez'in Petro'nun seçim zaferinde önemli payı olduğu söylenebilir. Zira onun Gustavo Petro'ya desteği Afro-Amerikalıların, yoksul bölgelerin ve ülkede çok ağır bir şekilde hissedilen ayrımcılığa maruz kalan kesimlerin oylarını almasında etkili oldu. Bu noktada Francia Marquez'in önümüzdeki yıllarda dünya siyasetinde de isminden söz ettirecek mücadelecisi bir kadın olduğunu söylemek yanlış olmayacaktır.

7 Ağustos'taki yemin törenine başta İspanya Kralı VI. Felipe olmak üzere Arjantin, Şili, Ekvador, Bolivya, Honduras, Paraguay gibi birçok ülke devlet başkanı ile çok sayıda üst düzey yetkili katıldı. Tören sırasında, geçmişe atıf yapan bazı sembolik sahneler yaşandı. Bunlardan ilki, Gustavo Petro'nun başkanlık kuşağını, yakın arkadaşı ve 1990 yılındaki devlet başkanlığı seçimlerinde aday olan ve

seçim çalışmaları sırasında öldürülen M-19 hareketi komutanlarından Carlos Pizarro'nun kızı Maria Jose Pizarro'nun takmasıydı. Maria Pizarro törene, sırtında babasının fotoğrafı işlenmiş ve "Barış canımıza mal olmasın" yazılı bir elbise ile katıldı. İkinci hadise ise, Kolombiya ve birçok bölge ülkesinin kurtarıcısı olan Simon Bolivar'ın kılıcının tören sırasında hazır bulunmaması nedeniyle yaşanan kısa süreli kriz oldu. Gustavo Petro'nun içinden geldiği M-19 hareketi açısından son derece önemli, sembolik bir değer taşıyan kılıç için Petro, eski başkan Duque ile tören öncesinde yaptığı görüşmede kılıcın törende hazır bulunması için söz almıştı. Fakat Duque, güvenlik gerekçesiyle kılıcın törene getirilmesine izin vermedi. Bunun üzerine devlet başkanlığı için yemin eden Gustavo Petro, Başkan Yardımcısı Marquez'in yemininden önce devlet başkanı olarak kılıcın törene getirilmesini emretti. Ara verilen tören kılıcın getirilmesinden sonra devam etti. Kılıç platforma getirildiğinde Petro, "Onu buraya getirin! O benim için bir ömür, bir varoluş; onun gömülmesini asla istemiyorum! Bu kılıç, sahibinin, kurtarıcının dediği gibi, sadece bu ülkede adalet varken kınına girsin." dedi. Daha sonra da kılıcın bundan sonraki başkanlık yemin törenlerinde bulunmasının bir gelenek olarak devam etmesini istediğini söyledi. Tören sırasında yaşanan bu hadise, ülkedeki

oligarşik yapının belki son, belki de gelecekte Gustavo Petro'ya karşı nasıl bir tutum içerisinde olacağını gösteren ilk tavrı oldu. Bu durumun yansımalarının zamanla daha net bir şekilde ortaya çıkacağı tahmin edilmekte.

İspanyol hâkimiyetinden kurtuluşu simgeleyen Simon Bolivar'ın kılıcı tören alanına getirildiğinde tüm davetliler ayağa kalkarken İspanya Kralı VI. Felipe'nin ayağa kalkmaması ise ayrıca dikkat çekiciydi.

Yemin töreninde yaşanan bir diğer alışılmadık durum da törene katılanlar arasında devlet başkanları ve diplomatların yanı sıra hükümet tarafından ülkenin farklı bölgelerinden davet edilen seyyar satıcı, temizlik işçisi, çiftçi, gençlik lideri, balıkçı vb. meslek gruplarından temsilcilerin olmasıydı. Petro bu temsilcileri, geldikleri şehirleri, mesleklerini ve isimlerini devlet başkanlarından sonra, devlet kademesinde üst düzey görevde bulunan isimlerden önce tek tek zikretti. Bunlar dışında ülkenin birçok bölesinden çok sayıda yerel temsilci, aktivist, sivil toplum lideri de töreni izlemek üzere programa iştirak etti. Bugüne kadar genel olarak elitlerden oluşan oligarşik bir yapı tarafından yönetilen Kolombiya'da yoksulların, ayrımcılığa uğramışların ve şiddet mağdurlarının büyük desteği ve beklentisiyle iktidara gelen yeni hükümetin bu tutumunun sembolik olarak çok önemli bir mesaj içerdiği açık.

Gustavo Petro yemin töreninin ardından

yaptığı konuşmasında ilk olarak şunları söyledi: "Kalıcı ve gerçek bir barış için tüm gücümle çalışacağım. Bugün barışın ve hayatın hükümeti görevine başlıyor." Ardından uzun yıllardan bu yana devam eden kronik sorunlardan bahsetti. Özellikle ülkenin en büyük sorunu olan ve bir türlü durdurulmayan şiddetin son bulması için silahlı gruplara barış masasına oturma çağrısını yineledi. "Barışın sağlanabilmesi için 60 yıllık şiddet ve silahlı çatışmaya tümünden son vermemiz gerekiyor!" dedi. Bu bağlamda FARC örgütü ile Juan Manuel Santos hükümeti arasında 2016 yılında varılan barış anlaşmasına da tam olarak uyacağı konusunda teminat verdi. Ayrıca barış anlaşmasından sonra kurulan ve ülkede 60 yıldır devam eden çatışmalar sebebiyle yaşanan mağduriyetleri gün yüzüne çıkarmaya çalışan "Gerçekleri Araştırma Komisyonu (La Comision de La Verdad)" tarafından yakın zamanda tamamlanan kapsamlı raporda yer verilen tavsiyelere de uyma sözü verdi.

Ülkedeki şiddetin başlıca nedenlerinden olan uyuşturucu konusuna da değinen Gustavo Petro, bu konuda yürütülen savaşın devleti zayıflatıp mafyaları güçlendirdiğini belirterek, dünyanın uyuşturucu ile mücadele stratejisini tekrar gözden geçirmek zorunda olduğunu, bu sorunun ancak yeni bir strateji ile çözülebileceğini söyledi.

Konuşmasında iklim değişikliği ile

mücadelenin önemine ve aciliyetine de değinen Petro, ne sağ ne de sol dediği için değil, bilim öyle dediği için bu konuda çalışılması gerektiğini; bunun için de sürdürülebilir, çevreye saygılı bir ekonomi anlayışının önemli olduğunu vurgulayarak “Birkaç kişinin açgözlülüğünün biyolojik çeşitliliğimizi riske atmasına izin vermeyeceğim!” dedi. Bilindiği üzere Kolombiya, bitki ve hayvan çeşitliliği bakımından dünyanın önde gelen ülkelerinden biri.

Kadın hakları konusuna da değinen Petro, yardımcısı Francia Marquez’e işaret ederek “Kadınlarla birlikte ve kadınlar için hükümet edeceğim! Kolombiyalı kadınlar sakince yürüsünler ve hayatlarından endişe etmesinler.” dedi.

Ülkenin en önemli probleminden biri olan, özellikle kırsalda devletin varlığının hissedilmemesi ve bölgesel ayrımcılık meselesiyle ilgili olarak da “Ülkenin birçok yerinde devletin yokluğu çok acı veriyor. Artık, doğum yerinizin geleceğinizi belirlememesi ve devletin Kolombiya’nın her köşesinde var olduğunu göstermek için çalışacağım.” diyen Başkan Petro, halka “çok renkli” bir demokrasi inşa edeceği sözünü verdi.

Ülkedeki eşitsizliği sona erdirmek için güvence veren Gustavo Petro ayrıca vergi, sağlık ve emeklilik konularında reform yapmaya kararlı olduğunu da söyledi.

Yolsuzlukla etkili bir şekilde ve tereddüt etmeden savaşağının altını çizen Petro, bu konuda sıfır toleranslı bir hükümet olacaklarını vurgulayarak, “Çalınanları geri alacağız, bir daha yapılmamasını sağlayacağız ve sistemi bu tür uygulamaları caydıracak şekilde dönüştüreceğiz.” diyerek bu konudaki tavrının nasıl olacağını açıkça ifade etti.

Gustavo Petro konuşmasında ayrıca seçim kampanyası döneminde özellikle üzerinde durduğu; servetin adil dağılımını teşvik etme, gıda özerkliğini garanti altına almak için doğal kaynakların yönetimini iyileştirme, sosyal eşitsizliği ve iş gücü piyasasında kadınlarla erkekler arasındaki ekonomik farklılıkları sona erdirmeye konularındaki taahhütlerini de yineledi.

Petro Hükümetinin Önündeki Zorluklar

Gustavo Petro hükümeti, yemin töreninde işaretleri verilen üç sembolik atıfla daha işin başında farklılığını ortaya koysa da yeni hükümeti oldukça zorlu bir sürecin beklediğine şüphe yok. Birçok önemli problemin yanı sıra 200 yılı aşkın bir zamandır belli bir anlayışla belli zümreler tarafından yönetilen ülkedeki yerleşik bürokrasi anlayışı, belki de hükümetin başarı veya başarısızlığını belirleyen temel etkenlerden biri olacak.

Seçim yarışı sırasında Kolombiya’yı Küba ve Venezuela’ya çevireceği ithamlarına maruz kalan Gustavo Petro, karşılaşabileceği

zorlukların farkında. Bu sebeple de seçimleri kazandıktan sonra bu bilinçle hareket edip adımlarını buna göre atacağını işaretlerini veren Petro, eskiye göre daha uzlaşmacı ve daha orta yolcu bir yaklaşım sergiliyor. Bu bağlamda seçimi kazandığında ilk olarak rakibi Rodolfo Hernandez'le bir görüşme yapan Petro, ardından 2002-2010 yılları arasında başkanlık yapan ülkenin oldukça etkin ve önemli muhalif isimlerinden olan Alvaro Uribe ile de görüştü. Uribe'nin ülke siyasetindeki etkisini anlamak için sekiz yıl başkanlık yaptığını ve sonrasında gelen iki başkanın da onun çizgisine yakın isimler olduğunu ve güncel politikada hâlen oldukça belirleyici olduğunu belirtmek gerekir.

Seçimlerin ilk turundan sonra geniş bir taban oluşturmak için neredeyse tüm partilerle görüşen ve bu sayede önemli bir kesimin desteğini alan Gustavo Petro, gerçekleştirdiği bakan atamalarında da farklı kesimleri temsil eden kişileri tercih ederek yapıcı ve gerçekten dönüşümü arzulayan biri olduğunu ortaya koydu. Aldığı destek sayesinde başkanlık yarışını kazanan Petro için bu yaklaşımının planladığı reformları gerçekleştirirken bir soruna dönüşüp dönüşmeyeceğini ise zaman gösterecek.

Latin Amerika bölgesi dünyada gelir adaletsizliğinde ilk sırada yer alıyor. Özellikle Kolombiya bu adaletsizliğin oldukça sert hissedildiği ülkelerden biri. Latin Amerika ve

Karayipler Ekonomik Komisyonu (ECLAC), 2021 yılında %36,3 olan Kolombiya'daki yoksulluk seviyesinin 2022'de %39,2'ye yükselmesinin beklendiğini açıkladı.

Ülkedeki çatışmalar ve gelir adaletsizliği, Petro hükümetinin acilen çözmesi gereken sorunların başında geliyor. Öyle ki Kolombiya nüfusunun an az yarısının ciddi geçim kaygısı içerisinde olduğu kaydediliyor. 2021 yılı Nisan ayı sonlarında, pandeminin ağır şartlarının sürdüğü günlerde, Duque hükümetince uygulamaya konulmak istenen vergi reformu nedeniyle başlatılan ve yaklaşık iki ay boyunca neredeyse ülkenin tamamında etkili olan protestolar, onlarca kişinin ölümüne, binlercesinin yaralanmasına ve çok ciddi ekonomik kayıplara sebep oldu. Şu an başkan yardımcılığı görevinde bulunan Francia Marquez de o sokak çatışmalarında yer alan isimlerden biriydi. Gustavo Petro'nun başkanlık yarışını kazanmasında bu protestoların oldukça etkili olduğu biliniyor. Dolayısıyla kendisine destek veren kesimlerin ondan en önemli beklentisi, ekonomik büyüme ve adaletli gelir dağılımı.

Bu koşullar altında göreve başlayan yeni hükümetin ekonomik olarak en büyük umudu, yapmayı planladığı vergi reformu. Bu reform yoksul ve dar gelirlilerden ziyade çok kazananın çok vergi alınması anlayışına dayanıyor. Başkan Petro, yemin töreninde yaptığı konuşmada bu konuya da değinmiş

ve çok kazananların gelirinden elde edilen vergilerin gençlerin eğitim imkânının önünü açacağını ve bunun “ne bir ceza ne de bir fedakârlık olarak görülmemesi gerektiğini” söyleyip vergi reformu ile ilgili ilk işaretleri vermişti. Bu noktada ayrıca belirtmek gerekir ki, Petro hükümeti kendi harcamalarının kısılması hususunda da kararlı görünüyor. Ne var ki yeni hükümetin iktidara gelmesinden hemen önce başlayan dolar kurundaki yükseliş ve enflasyon artışı, hükümetin planlarını olumsuz yönde etkileyebilir.

Ekonomik sorunlara acil çözümler bulması gereken hükümetin bir diğer önemli gündemi de ülkedeki silahlı gruplarla başlatılacak müzakere süreci olacak. Bu anlamda ülkede olumlu bir havanın oluştuğu da görülüyor. Zira Petro’nun seçimi kazanmasının ardından ülkenin etkin gerilla gruplarından ve daha önce müzakerelere sıcak bakmayan ELN (Ulusal Kurtuluş Ordusu), hükümetle müzakerelere başlamaya hazır olduğunu açıkladı. Yemin törenine katılan Şili ve Arjantin devlet başkanları da bu sürece katkı sağlamaya hazır olduklarını belirttiler.

Kolombiya yarım yüzyılı aşkın bir süredir karşıt görüşlü silahlı grupların ülkeyi çatışma alanına çevirdiği, uyuşturucu mafyası ve devlet yetkilerinin ilişkilerinin ayyuka çıktığı, gelir adaletsizliği ve yolsuzluk gibi

sorunların zirve yaptığı ülkelerden biri. Dolayısıyla bugün ülke tarihinde neredeyse ilk denilebilecek bir şekilde, bu sorunları yaşamış, acısını çekmiş bir kadronun iş başına gelmiş olması çok önemli. Gustavo Petro yaptığı konuşmada “İktidarı bırakmak istemeyenlere karşı buradayız. Artık değişim zamanı! Geleceğimiz daha yazılmadı, barış ve birlik içinde hep beraber yazabiliriz.” demişti. Yardımcısı Francia Marquez de seçim zaferinin ardından yaptığı konuşmada “214 yıl sonra ilk defa halkın hükümeti oldu.” diyerek yeni hükümetin farklı olacağını ifade etmişti.

Bütün zorlukların yanında Petro hükümetinin en büyük sorumluluğu, şüphesiz kendisine inanmış ve umut bağlamış insanların güvenini zedeleden, değişimin mümkün olduğunu göstermek olacak.

200 yıldır belli bir kalıp içerisinde yönetilmiş bir ülkenin dört yıl gibi kısa bir sürede dönüşümünü beklemek elbette hayalcilik olur. Lakin bu hükümetin en büyük başarısı, kendine inanan kitlelerin hayatına dokunacak icraatlara imza atması ve bundan sonra halkın sesine daha çok kulak verecek yeni hükümetlerin yolunu açması olacaktır. Seçmenlerin beklentilerine cevap veren ve bu gayrette olan bir anlayış da muhtemelen bir sonraki seçimde Başkan Yardımcısı Francia Marquez’e başkanlık yolunu açacaktır.